

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov: *Od začiatku po koniec a ešte ďalej: umenie v definičných súradniciach*
(vedecká monografia v roku 2019, 256 s.)

Autor: **Mgr. Lukáš Makky, PhD.**

Oponentka: doc. PhDr. Michaela Malíčková, PhD.

Habilitačná práca Mgr. Lukáša Makkyho, PhD. *Od začiatku po koniec a ešte ďalej: umenie v definičných súradniciach* je podnetným čítaním, odborne fundovaným príspevkom do diskusie k zásadným témam nie len v súvislosti s teóriou dejín umenia, ale spolu s tým prirodzene aj s filozofiou umenia, či dokonca, hoci viac implicitne, aj s metodológiou výskumu v humanitných vedách. Mne ako estetičke, ktorej záujem sa často sústreďuje okolo tém populárnej kultúry, naskočila v súvislosti s názvom monografie alúzia na animovanú filmovú sériu *Toy Story* a pamätný citát postavy Buzza Lightyeara: „Do nekonečna a ešte ďalej!“ Hoci tematická, metodologická a jazyková odlišnosť kladie tieto texty do úplne odlišných diskurzov, filmy aj monografia sú rozsiahlym príbehovým konštruktom – *Toy Story* je príbehom hračiek, monografia Lukáša Makkyho je príbehom umenia – a hlavne, jedno aj druhé ohlasuje prekročenie očakávanej hranice v tom najlepšom zmysle slova. Ešte ďalej, ako by čitateľ mohol predpokladať, ho autor habilitačnej práce smeruje v procese čítania a prekračuje rámec vymedzený začiatkom a koncom príbehu. Napriek tomu, že sa autor svojím stanoviskom k hypotéze a jej úlohe netají, avizuje ho v Úvode, pripomína v priebehu textu a potvrdzuje. Na záver, svojmu čitateľovi ho nevnučuje. A nie len preto, že tento neautoritatívny postoj deklaruje, ale – a čo je dôležitejšie – samotné jeho čítanie existujúcich koncepcií k skúmanej téme a k súvisiacim problémom nie je autoritatívne. Text vychádza z hypotézy o konci umenia, preveruje ju v rôznych metodologických rámcoch a nakoniec ju potvrdzuje. Na konci však poznanie čitateľa nie je ani náhodou identické s východiskovým. Samotná hypotéza sa stáva vrstevnatou, je nasýtená viacerými možnosťami, riešeniami, vrátane jej nedefinitívnosti.

Lukáš Makky potvrdzuje výkladom svoje odborné kompetencie, seriózne sa v téme orientuje, vytvára bohatú databázu relevantných koncepcií, s ktorými narába zmysluplne a účelne, nezaraďuje ich len preto, aby demonštroval, že ich pozná, ale preto, lebo urobiť ich lektúru ho posúva v premýšľaní ďalej. Metodologicky je vďaka tomu práca kompaktná, hoci teórie, s ktorými autor narába a vzájomne ich konfrontuje, také nie sú. Koncepcia práce je logická, kompozične prehľadná, výkladová postupnosť je čitateľná. Autor si definuje problém, dominantu svojho záujmu a vymedzuje si jeho teritórium a to nie len tézami na začiatku jeho bádania, ale priebežne ich pripomína a spresňuje, hoci často rozširovaním rámcov, nie ich zužovaním.

Oceňujem, že autora neodradila od systematického bádania neprítomnosť prekladovej literatúry, ale s úplnou samozrejmosťou pracuje aj s materiálom z anglofónneho jazykového prostredia.

Autor sa sústredil na analýzu reprezentatívnych teórií k téme a to nie len tých, ktoré sa viažu priamo k reinterpretácii asi najtematizovanejšej Heglovej koncepcie dejín, resp. vývoja umenia (napr. H. Belting, A. C. Danto...) ale aj tých, ktoré sa na východiskovú tému nabaľujú. Úvahy o konci umenia si vyžiadali úvahy o jeho začiatku, pričom následne sa centrálnou myšlienkou a leitmotívom textu stala potreba zadefinovať si umenie, určiť jeho podstatu, funkciu, existenciálne a hodnotové rámce. To sa opätovne deje prostredníctvom preverovania existujúcich definujúcich konceptov (G. Dickie, S. Davies, J. Mukařovský, N. Goodman,

E. Dissanayake...), z ktorých autor efektívne selektuje podstatné tézy, konfrontuje ich, analyzuje a autorsky komentuje. V súvislosti s výkladom a kontextualizovaním niektorých z nich bude súvisieť aj niekoľko mojich poznámok, ktoré môžu byť pre kolegu Makkyho zároveň aj podnetmi do diskusie:

Spolu s Ellen Dissanayake som mala ako čitateľ možnosť uvažovať o začiatkoch umenia vo väzbe na akty artifikácie a ritualizácie, pričom v ich zdrojovom kóde autorka identifikuje detskú hru, prípadne iné podoby herných aktivít spojených s obradom a podobne. Kolega sa síce zásadnejšie ku vzťahu umenia a hry v práci nevracia, mne sa však zdá, že definovanie umenia vo vzťahu k hre, v napätí s hrou, je perspektívne a to práve aj s ohľadom na tematizovanie možného konca umenia. Za dôležité považujem poznamenať, že rola a význam konca sú v hre rôzne v závislosti od jej typu, a následne si pripomenúť, ako veľmi je súčasná spoločnosť nasýtená hernými aktivitami. Ak teda pripustíme zdrojovú/ontologickú spriaznenosť hry a umenia, nemôže tzv. koniec umenia, miznutie umenia byť nejakým spôsobom úmerné miere prítomnosti ostatných herných aktivít v danej kultúre? V tejto súvislosti by mohli byť inšpiratívne napríklad texty Gadamera, Huizingu, Cailloisa, Baudrillarda.

Kľúčovou otázkou sa mi zdá aj interpretácia samotnej Heglovej tézy o konci umenia. Je v kontexte jeho metafyzického systému a triadických procesov vývoja idey vhodné uvažovať o konci ako o bodke na konci linearity, keď jeho vývojová dynamika evokuje skôr špirálu? A na záver ešte jedna zvedavá otázka: Ako konkrétne si môžeme predstaviť recepčný koniec umenia, o ktorom nájde čitateľ zmienku Na záver na str. 216?

Habilitačná práca Mgr. Lukáša Makkyho, PhD. *Od začiatku po koniec a ešte ďalej: umenie v definičných súradniciach* predložená v podobe vydanej vedeckej monografie (2019) spĺňa kritériá kladené na habilitačnú prácu a odporúčam ju prijať na obhajobu. Menovanému **navrhujem** po úspešnej obhajobe **udeliť akademický titul docent v odbore estetika**.

doc. PhDr. Michaela Malíčková, PhD.

V Nitre 3. 7. 2021